

La cicatriu postcolonial de Maria Campbell

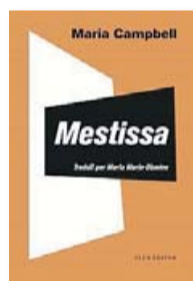

haver una nansa que acaba amb el procés de decrepitud. En el cas de Campbell va ser la Cheechum, la besàvia, qui li va transmetre força i ganes de reconciliar-se amb les seves arrels. Quan l'autora torna a casa al cap dels anys, ja no hi detecta la felicitat i la bellesa que hi havia conegut de petita: "Igual que jo, la terra havia canviat, la meua gent ja no hi era i si volia trobar la pau, l'hauria de buscar dins meu". Aquesta reflexió és el punt de partida de *Mestissa*, el disparador que la va portar a escriure la seva dramàtica vida, un cop superat el rancor.

Gent de la carretera

Narrativament, Campbell estructura el seu relat del macroscòpic al microscòpic, del context històric de la comunitat mestissa, la qual es caracteritza per una forma de vida contínuament amenaçada (en alguns casos els noms de persones i de llocs han estat modificats), passant per la història de la seva família fins a arribar a ella, símbol de totes. Els mestissos, convertits en ocupants il·legals, van ser foragitats de la pròpia terra pels nous propietaris, alemanys i suecs. I se'ls va anomenar "gent de la carretera". Així va començar una vida miserable, sense cap esperança de futur. Amb la vergonya van perdre l'orgull i l'empenta.

Amb una mare lectora de Shakespeare, Dickens, Walter Scott i Longfellow, l'autora, nascuda en plena tempesta primaveral, afirma: "Les històries que explicaven els llibres van estimular la meua imaginació". Campbell va créixer "envoltada de gent distreta, encantadora i fantàstica" que encara enyora ara. Ella, que era mestissa, recorda que molta gent s'estranyava quan opinava. Les dones índies no expressen la seva opinió, les dones mestisses, sí. A *Mestissa* s'hi remarca el xoc d'una infantesa feliç tenyida dels problemes adults que Campbell va anar assumint a mesura que l'esquitxaven. S'hi parla de viatges i paisatges, de la llibertat de les àvies i les netes del poble, dels elixirs d'amor casolans, dels jocs i de l'escola, de l'alimentació, la vida a casa, les experiències sexuals, de les dones maltractades i els homes alcohòlics. Maria Campbell no confia en cap revolució armada de la gent nadiua. Però està convençuda que un dia caldrà lluitar plegats contra l'enemic comú. I ella no es rendirà mai. ♦♦

MESTISSA
MARIA CAMPBELL
CLUB EDITOR / TRÁNSITO
TRADUCCIÓ DE MARTA MARÍN-DÒMINE
190 PÀG. / 18,95 €

ANNA CARRERAS

Mestissa és el primer llibre d'una escriptora, dramaturga, cineasta, professora i activista canadenca al servei del seu

poble, els *métis*, i sobretot de les seves dones. Parlo de Maria Campbell (1940), filla d'aborígens i de colons europeus. A *Mestissa* l'autora narra les vicissituds d'una infantesa i una joventut en un món de minories. Victima de l'opressió racial i de la seva condició mestissa, aquí blanca, allà índia, Campbell dibuixa l'aniquilació de la seva cultura en nom del progrés i del genocidi. Les coses no han canviat tant. Només cal recordar la terrible escena de George Floyd clamant "I can't breathe".

La novel·la és el brutal testimoni d'una dona d'ulls blaus fulminants que explica com va superar la pobresa, la discriminació, l'alcoholisme, la drogadoicció i una violació per part de dos policies militars amb només quinze anys. Les seves memòries, pu-

blicades el 1973, arriben al lector català gràcies a la bona traducció de la canadenca nascuda a Barcelona Marta Marín-Dòmine i després de moltes censures per part de qui mirava cap a una altra banda. Marín-Dòmine afegeix un postfaci en aquesta edició: "Perquè sapiguen què és ser una mestissa en el nostre país". Se centra en el curt *Red dress* (1978), de Michael Scott, amb guió de Maria Campbell, vint-i-set minuts sobre els efectes devastadors de la colonització de la població mestissa, representada per una família formada per un pare, una filla i una àvia que viuen en un descampat al marge de tot.

Algú que escriu sobre l'abús generalitzat, no només sobre el seu propi cos, sinó sobre una terra, una llengua, una comunitat resilient que es pretenia anorrear és algú molt valent. L'odi i el racisme derivats de la violència colonial (el llibre conté descripcions molt tosques) la van portar a la prostitució i a tot un món fosc que li va atrapar l'existència com una aspiradora. Però en moltes tragèdies hi sol

OBRO FIL

MARINA ESPASA

Una mala salut de ferro

A vegades els llibres coincideixen a les taules de novetats d'una manera que s'il·luminen mútuament. Just quan sembla que el debat sobre la salut de la llengua revifa (si és que s'havia acabat mai) surten obres per demostrar que anem pel pedregar i d'altres per argumentar que estem millor que mai: així no hi ha manera de treure'n conclusions, deuen pensar els categòrics, però és que hi ha molts grisos quan mirem amb detall la salut de dos sistemes literaris que lluiten per un sol espai.

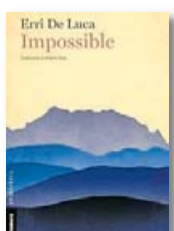
D'una banda apareix *El càstig* de Guillem Sala, una novel·la que ha optat per fer parlar en castellà a uns quants personatges, a més del narrador, cosa que ha aixecat entusiasmes i crítiques. És un retrat precís i molt ben executat sobre les relacions conflictives entre professors i alumnes adolescents en un institut de la perifèria de Barcelona: molt recomanable! Però fa servir l'argument de la versemblança per justificar l'aposta pel castellà, i oblida que projecta el missatge que no seria possible escriure una novel·la així en català: jo crec que sí, perquè hi ha un pacte entre autor i lector més poderós que moltes versemblances. També tenim la biografia d'Alfons Quintà que ha escrit Jordi Amat, de la qual s'anuncien arreu les edicions catalana i castellana sense filar prim sobre quina és l'original i quina la traducció: contribueix a la cerimònia de la confusió que fa anys que van inaugurar les per a mi inexplicables traduccions al català de llibres escrits en castellà.

I n'hi ha més: *Y*, la novel·la guanyadora del Roc Boronat, una *rara avis* escrita en un català del tot forçat i contrafet que també aixecarà crítiques, segur, però què carai, que es pot veure com una mostra de la fortalesa de la llengua. Se la pot estirar, forçar, pervertir. Com ha fet Guillem Sala i com fa Max Besora des de fa temps. L'editorial Mai Més anuncia la traducció al català de la saga *Discworld* de Terry Pratchett, que són 41 novel·les, 41! Qui s'ho hauria pogut imaginar no fa ni dos anys? I podríem seguir: el llibre guanyador del Premi Llibreter en categoria estrangera, la *Tardor* d'Ali Smith, ha sortit més d'un any abans en català que en castellà. Diagnòstic? L'edició en català conserva aquella mala salut de ferro que, a vegades, el metge enveja del pacient. ♦♦

L'APARADOR

ARA

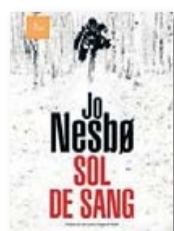
FICCIO

Impossible
ERRI DE LUCA
Bromera
Trad. Albert Pejó

El protagonista d'*Impossible*, nou llibre d'Erri de Luca, se l'acusa d'haver participat en el moviment revolucionari, i resisteix un llarg interrogatori. El jutge vol que confessi que ha matat un antic company de lluita, un delator. Mentre està tancat, l'acusat escriu a la dona que estima.

FICCIO

Sol de sang
JO NESBO
Proa
Trad. L. Segarra

Jo Nesbo acaba de publicar un *thriller* sobre la culpa i la redempció on s'allunya del seu personatge estrella, l'inspector Harry Hole. El protagonista de *Sol de sang* és el fugitiu Ulf, que arriba a un petit poble del nord de Noruega per amagar-se dels homes del Pescador, el rei de la droga d'Oslo.

NO-FICCIO

Maternitats en vaga
JENNY BROWN
Tigre de Paper

Maternitats en vaga analitza amb detall les polítiques, grups de pressió i interessos que s'amaguen darrere les legislacions sobre control de natalitat i salut sexual, un dels debats candents del nostre present. L'assaig de Jenny Brown és també una crida a l'organització col·lectiva de les dones.